

**Stratégiák és fogalmak háborúja,
az aszimmetrikus hadviselés hadtudományi megközelítése**

DOI 10.17047/HADTUD.2016.26.E.37

Mottó:

Ami nem béke, az háború.

Ami nem béke, az háború?

Ami a „normál” háborús tevékenységtől eltér, az aszimmetrikus háború.

Ami a „normál” háborús tevékenységtől eltér, az aszimmetrikus háború?

Absztrakt

Az aszimmetrikus hadviselést, mint napjaink jellemző fegyveres küzdelmét elemzi a cikk. A fogalom pontosítása mellett a felmerülő hadtudományi problémákra irányítja rá a figyelmet. A hadtudomány a fegyverzet, a szervezet és az eljárási módok kérdéseinek megválaszolásával foglalkozik. A vizsgálat fókuszja azokat az indikátorokat – mint a probléma, a kérdéskör jelzéseit, eltéréseket, abnormalitásokat – vizsgálja, melyeket a probléma idézett elő.

Kulcsszavak

hadtudomány; aszimmetrikus hadviselés; indikátorok.

Resperger, István

War of strategies and war, asymmetrical warfare in military science

Abstract

Present article discusses asymmetric warfare as the most dominant form of armed struggle of present days. Along with a clarification of the ubiquitous term, it also points to new theoretical problems. Military theory deals with the application of weaponry, organisation and methods. Current examination focuses on the indicators (signs, abnormalities and anomalies) presented by asymmetric warfare applied in practice.

Key words

military science; asymmetric warfare; indicators.

Jelen írás a Magyar Hadtudományi Társaságnak az aszimmetrikus hadviseléssel foglalkozó konferencia apropóján készült. A konferencia jól jellemezte a Magyar Honvédség és a magyar tisztikar jelenlegi állapotát, felkészültségét, hiszen alapvetően a fogalmak tisztázása alatt a hadtudományi problémák további kutatási területének a kijelölése volt jellemző. Ezen a konferencián – nevezhetnénk a konferenciát a generációk találkozásának is – megjelentek azok, akik a Magyar Néphadsereg, majd a Magyar Honvédség régi gondolkodású tisztjei, másrészt azok, akik a missziós területekről tértek haza, illetve harmadik generációhoz sorolnám azokat, akik a hadtudományi problémával mélyebben foglalkoznak.

Az aszimmetrikus hadviselés fogalmi kérdéskörét a legjobban talán Isaszegi tábornok úr, a konferencia egyik előadója fogalmazta meg. Meglátása szerint a fogalom bonyolult, összetett, inkább jobban megközelíthető a kritériumai szerint. Van egy törekvés a hadtudósok körén belül a probléma jól körülhatárolt megfogalmazására. Mivel azonban el a hadtudomány elméleti és gyakorlati oldala

sokszor eltér a valóságban fellelhető módszerektől, eljárásoktól, a feladat nyilván az elméleti és gyakorlati ellentmondások megszüntetése és közelítése a hadszíntereken tapasztalható módszerekhez.

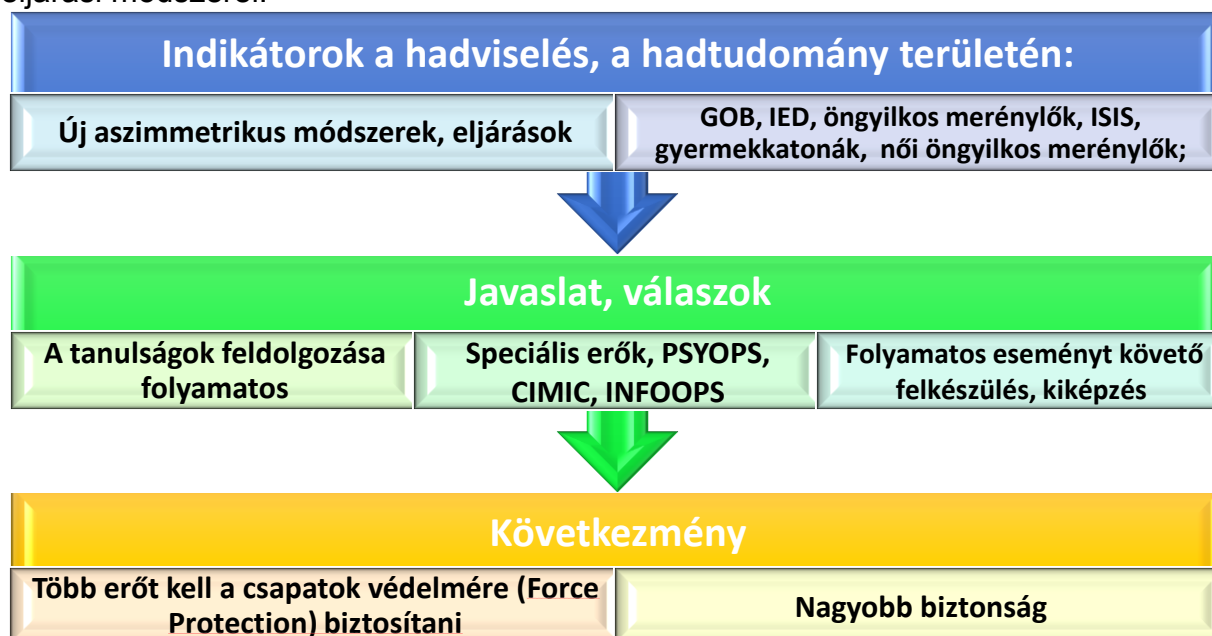
„A katonai taktika hasonlatos a vízhez; mert a víznek az a természete, hogy lefolyik a magas helyekről, és sietve fut lefelé. Ugyanígy a harcban: kerüljük az ellenség erős pontjait, és csapjunk le a gyenge pontjaira. A víz folyása követi a felszín alakját; a katona úgy arathat diadalt, ha figyelemmel van az ellenségre, akivel szembeszáll”¹ – fogalmaz Sun Tzu.

Írásom első részében a felmerülő hadtudományi problémákra szeretném a figyelmet ráirányítani. Mivel a hadtudomány elsődlegesen a fegyverzet, a szervezet és az eljárási módok kérdéseinek megválaszolásával foglalkozik, és ezek súlypontjában maga a módszer, a hadügy forradalma és változása érhető tetten, ezért ezekre a területekre helyezném a fókuszot. Vizsgálati módszerként – a lehetséges hadtudományi válaszok, javaslatok és a következmények bemutatása érdekében – az indikátorokat választom, mint a probléma, a kérdéskör olyan jelzéseit, melyek fontos és meghatározó módon jelzik a hadtudomány területén fellelhető eltéréseket, abnormalitásokat.

Az indikátorok

Az aszimmetria

Az első kérdéskör a hadtudomány kérdéskörében az új módszerek megjelenése, azaz maga az aszimmetrikus hadviselés a maga indikátoraival. Ezek például: az aszimmetria kérdése; az öngyilkos merénylők; a házi készítésű robbanóeszközök; a gyermekkatonák; a női öngyilkos merénylők; belső támadások és az Iszlám Állam eljárási módszerei.

1. ábra
(A szerző saját alkotása.²)

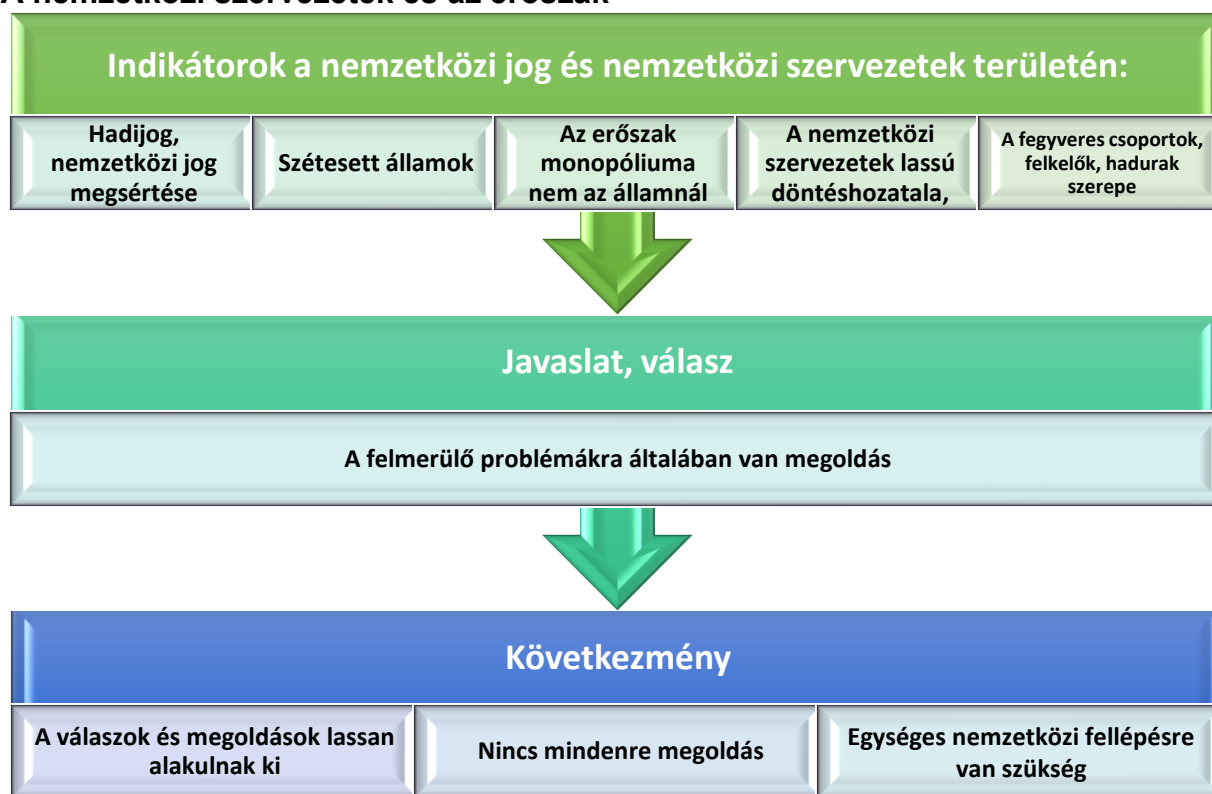
¹ Sun Tzu: A hadviselés tudománya. Göncöl Kiadó, 2004. Budapest. p. 34

² A cikk összes ábrájának forrása: Resperger István: Az aszimmetrikus hadviselés Belülről jövő fenyegetések. A „green on blue” (GOB) támadások háttere és az ellenük való védelem HADTUDOMÁNY, 2016. ÉVI ELEKTRONIKUS LAPSZÁM

Rövidítések:

- GOB: Green on Blue (Zöld a Kéken) a szövetséges részéről elkövetett támadás saját erőink ellen.
- A szerző javaslata belső támadás, vagy „Janus arcú támadás”.
- IED – Improvised Explosive Device (Improvizált robbanó eszköz)
- ISIS – Islamic State in Iraq and Syria (Iszlám Állam Irakban és Szíriában)
- PSYOP – Psychological Operation (Pszichológiai hadviselés)
- CIMIC – Civil-Military Co-operation (Civil katonai Együttműködés)
- Force Protection – Csapatok védelme

Válaszként azt fogalmazhatjuk meg, hogy a tapasztalatok feldolgozása után, csapataink felkészítése következtében a harcászati szintű események, módszerek tekintetében kisebb lépéshátrányban vagyunk, de a stratégiai szinten folyó küzdelemben nagyobb hiányosságokra figyelhetünk fel. Ezek között említeném meg a kulturális, a történelmi, a vallási szintre is kiterjedő összetett küzdelemben elkövetett tervezési, felkészítési és végrehajtási problémákat. Míg speciális erőink, a Civil-katonai Együttműködés (Civil-Military Co-operation – CIMIC) és a pszichológiai és információs műveletek e területén rengeteg törekvés tapasztalható, saját erőink védelmében még vannak hiányosságok.

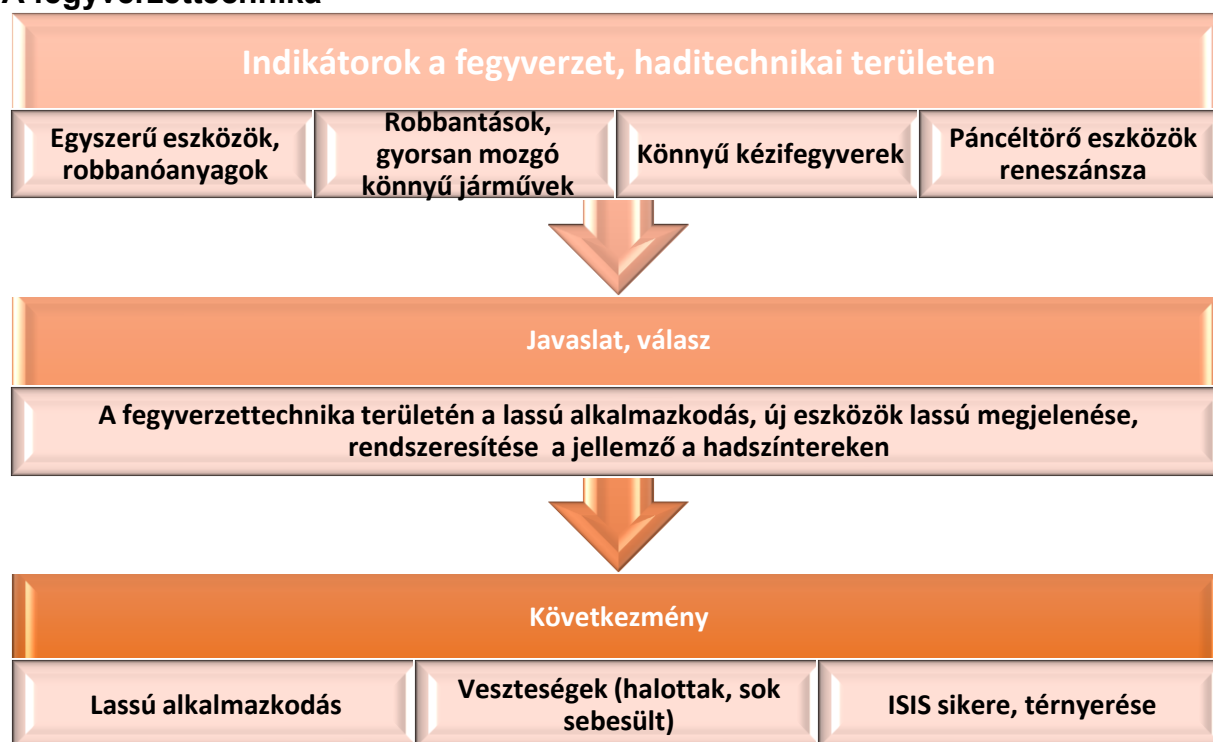
A nemzetközi szervezetek és az erőszak

2. ábra
(A szerző saját alkotása.)

című előadása, amely elhangzott az MHTT Aszimmetrikus hadviselés című konferenciáján, Budapesten 2014. 11. 12-én.

A második kérdéskört a nemzetközi környezet, a nemzetközi szervezetek és az erőszak kérdése köré csoportosítom. A jelenkori konfliktusok legfőbb jellemzőjévé vált az államiság hiánya; az a tény, hogy az állam büntető és felelősségre vonó képessége, az erőszak monopóliuma kikerült az állam kezéből a fegyveres konfliktusokban. Emiatt a fegyveres küzdelem jellege, módszerei és az erőszak szintje is jelentősen megnövekedett. Azaz: nincs biztonság a katonának, a polgári lakosoknak, főként nem a nőknek, de a nemzetközi szervezetek, a média munkatársainak, az újságíróknak, továbbá a nem állami szervezetek munkatársainak sem. A szakértők többsége az erőszak monopóliumának idegen kézbe jutását jelöli meg a probléma gyökerének, mert az erőszak a szakadárak, a gerillák, a hadurak kezébe került és élnek vele végtelen és mértéktelen brutalitással.

A fegyverzettechnika

3. ábra³
(A szerző saját alkotása.)

³ A 2003-as iraki háborúban az USA 3. gépesített hadosztálya. gépesített zászlóalj harccsoportjának (Task Force 2-7) harci naplójában legtöbbször (11 alkalom) RPG-7 kézi páncéltörő gránátvetővel végrehajtott támadásokról tudósít. A legtöbb áldozatot halottakban (15%) a háború alatt ettől a fegyverfajtától következett be.

Hatásadatai: hatásos lőtávolsága álló célra: 500 m, mozgó célra 300 m. Maximális lőtávolsága 1100 m, elérőre 920 m. A gránát repülési ideje 100 méterre. 4,5 másodperc. Páncéltörő képessége homogén páncélzat esetén: 600 mm. A fegyverhez három, különböző típusú gránátot rendszeresítettek.

PG-7, PG-7M, PG7-N, PG-7NV homogén páncélzat ellen.

PG-7VR kettős kumulatív hatású gránát előtét- és reaktív páncélzat ellen.

OG-7, OG-7M elérő ellen.

Forrás: MORDICA, G., J.: Phase Four Operations in Iraq and the RPG-7. www.globalsecurity.org/iraq/operation (Letöltve: 2015. 12. 04.)

Idézi: KŐSZEGVÁRI Tibor – RESPERGER István: A nemzetközi terrorizmus elleni küzdelem katonai tapasztalatai. (egyetemi jegyzet) ZMNE, 2013. Budapest. p. 17.

A tudomány a fegyverzettechnika területén indikátorokként jeleníti meg az egyszerű eszközöket; a tömeges robbantásokhoz szükséges robbanóanyagokat; a gyorsan mozgó, könnyű járműveket; a könnyű kézfegyvereket és a páncéltörő eszközöket, illetve azok alkalmazását. Olyan javaslat erre a területre, amely megfelelő válasz lehet a kihívásra, még nincsen, nagyon lassú az alkalmazkodás, nagyon magas a veszteségek aránya.⁴

A módszerek és eljárások

A hadtudomány korunkban talán leggyorsabban változó területe a módszerek és eljárások alkalmazásának, főként változatos alkalmazásának a kérdése. Mindenképpen a súlypontját adja a hadtudományon belül az aszimmetria fogalmi értelmezésének, hiszen „a módszer maga a szervezet” elv is azt mutatja, hogy direkt és indirekt hatások érvénysülnek egyidőben, legyen szó akár katonai, gazdasági, pszichológiai, pénzügyi, kiber, vagy egyéb manőverről. Ez adja az aszimmetria velejét. A Rommel-féle gyors lerohanó taktika, a megfélemlítés, az apokaliptikus fellépés, a gazdasági érdek érvényesítése különböző módszerek által, a meglévő vagy kívándó lakossági támogatás kérdése adja az indikátorokat vizsgálatunkban. A válasz mindenestre az, hogy a tanulságok előzetes feldolgozása már a hadszíntereken be kell hogy következzen, de időre van szükség a kiképzésbe történő bevitelre, a veszteségek csökkentése céljából. Ezen a területen időbeni lépéshátrányt fogalmazhatunk meg a nyugati hadikultúrák számára.

4. ábra
(A szerző saját alkotása.)

⁴ Lásd még: Islamic State Weapons In Iraq And Syria. Pp. 7– 12.
http://conflictarm.com/wp-content/uploads/2014/09/Dispatch_IS_Iraq_Syria_Weapons.pdf (Letöltés ideje: 2015. 12. 07.)

Szervezetek, szervezeti kultúrák

Az eljárásokkal szoros összefüggésben kell megvizsgálnunk a tudománynak a szervezetekre, a szervezeti kultúrákra vonatkozó hatásait. Ide tartozik a kis létszámú csoportok, a könnyűfegyverzetű, gyors gépjárművek által teremtett gyors, éles változások a taktikai helyzetekben. Másrészt, a könnyűfegyverek tömeges alkalmazása, a „kis erő, gyors alkalmazása a nagy térben” szemléletét erősítik fel. Akármilyen indikátorokat választunk, van megoldás, hiszen a nyugati hadtudomány ennek következményeként bár lassabb alkalmazkodást, veszteségeket kénytelen elviselni, folyamatosan alkalmazkodik a hadszíntéren bekövetkező gerilla, ellenálló, felkelők vagy terrorista módszerek megválaszolásához.

5. ábra

(A szerző saját alkotása.)

Az erőszak a jelenkori konfliktusokban

Nagyon fontos kérdés lehet a háború kérdéseinek megvizsgálásánál az erély, az erőszak, a mérhetetlen erőszak vagy, ahogy Clausewitz fogalmaz „a végletekre törő erőszak” elemzése a jelenkori konfliktusokban. Legtöbbször nemcsak katonai, politikai vagy felső stratégiai (politikai) összefüggések kerülnek a kérdésekben összeütközésbe, hanem a vallás, mint a jelenlevő társadalmi tér, világvallás, kultúra, szocializációs háttér is nagyon dominánsan jelentkezik. Pontosan az Iszlám Állam szervezete mutatja meg, hogy az a rendkívüli döbbenetes erőszak, amelytől visszariadnak a nyugati hatalmak, milyen gyors sikereket tesz lehetővé, de nyilvánvalóan csak ebben a társadalmi, vallási közegben lehetnek sikeresek időlegesen. Ennek a döbbenetes erőszaknak az üzenete az ellenfelek számára nem más, minthogy a halálig, azaz a mártíromságig elszántak és megtörhetetlenek a terroristák.

A nem európai példától eltérően azért meg kell említeni azt is, hogy a korábbi időszakokban, főleg a hidegháború időszakában, akár a vietnami háború során vagy a különböző terrorszervezetek (a Vörös Hadsereg Frakció, a Vörös Brigádok, a Fekete Szeptember, a Fényes Ösvény és hosszan sorolhatnám még a sort) a

terrorra és a félelemre alapozták tevékenységüket a társadalom megtörése érdekében.

Mielőtt magának a fogalomnak az értelmezésére térnénk ki, mindenképpen meg kell említeni azt a biztonsági környezetet, ahol a növekvő egyenlőtlenségek, a tömegpusztító fegyverek elterjedése, a terrorizmus felértékelődése és főként az ázsiai térség középpontba helyeződése következett be. A globalizációs folyamatok és a klímaváltozás teszi lehetővé azt, hogy ezek a szervezetek, felismerve lehetőségeiket, ellenállást fejtsenek ki a nagyok ellen; hogy mindez divatossá válhatott, amihez a kezdeti és jelenlegi sikereik (városok elfoglalása, győzelmek) is erősítésként hatottak.

Az aszimmetrikus hadviselés, fogalomközpontú megközelítése

„Pontosan körvonalazott politikai célok érdekében folytatott, gyakran több szervezet ideológiai, vallási, etnikai közösségén alapuló katonai, és nem katonai műveleteket, eljárásokat és módszereket alkalmazó közvetlen és közvetett hatásokra építő és egymás hatásait felerősítő, a biztonság különböző dimenzióinak területét veszélyeztető harcmodor, főként harcászati eljárás, melyek együttes hatásával kényszeríthetjük akarátunkat az ellenségre.”⁵ Az én megközelítemben ez lenne tehát az aszimmetrikus hadviselés, mert biztos, jól megadott fogalmat már csak a korok, a harcmodor gyors változása kapcsán sem lehet adni. A hadművészet vezető területe a nagy háborúk megszűnése után a harcászati (taktikai) szint lett. Ha gondosan tanulmányozzuk az orosz–ukrán katonai konfliktust, akkor ott is (a nemzetközi megítélés és szankciók okán is) az oroszok a fegyveres erőket „hullámszerűen”, a direkt és indirekt megtervezett akciókkal és eljárásokkal szoros összhangban, de kis alegységekben küldik bevetésre. A siker a harcászati „kis győzelmek” összege, azaz a nagystratégia győzelme lesz a végeredmény.

Vegyük elemzés alá, a fogalom részeit!

- *„Pontosan körvonalazott, politikai célok érdekében folytatott...”*
Mint minden művelet, jól meghatározott politikai primátussal végrehajtott akciókat jelent, a tervezett politikai végállapot eléréséhez.
- *„... gyakran több szervezet ideológiai, vallási, etnikai közösségén alapuló, ...”*
A fogalmat részeire tagolva megállapíthatjuk, hogy az aszimmetrikus hadviselés feltételez egy többdimenziós, de az állami irányítás alól kikerült legalább egy olyan területet, ahol az akciók bekövetkezhetnek. A „több szervezet” már előre jelzi nekünk a hadszíntér, a békeműveleti terület vagy az alkalmazási terület többszereplős voltát, nemcsak az ellenfél és ellenség okán, hanem a nemzetközi szervezetek, a nem állami szervezetek és a különböző ellenálló, terrorista vagy egyéb csoportok okán.
- *„... katonai és nem katonai műveleteket, eljárásokat és módszereket alkalmazó, közvetlen és közvetett hatásokra építő és egymás hatásait felerősítő, a biztonság különböző dimenzióinak területét veszélyeztető harcmodor, főként harcászati eljárás,”*
A műveletek széles tárházának eljárásai kerülhetnek alkalmazásra, több szereplőtől, többféle jogi, katonai vagy nem katonai megközelítésben. Jelen

⁵ Resperger István– Kis Álmos Péter– Somkúti Bálint: Aszimmetrikus hadviselés a modern korban. Kis háborúk nagy hatással. Zrínyi Kiadó, 2013. Budapest. Pp. 25.

lehet a terrorista csoport robbantásos módszereivel, az ellenállók hasonló eljárásokkal, a pszichológiai hadviselést és információs hadviselést folytató erők, az adott ország(ok) fegyveres erő(i), biztonsági erői, a különböző ellenálló, felkelő csoportok, az irreguláris erők csapatai, valamint a szervezetek. Ha a megfelelő koordináció létrejött, folyamatos „ezer tűszúrás” elve alapján direkt, indirekt katonai és nem katonai akciókkal kívánják céljukat megvalósítani.

- „... melyek együttes hatásával kényszeríthetjük akaratumkat az ellenségre.”
A végcél pedig egyértelműen az akarat megtörése, az ellenség kivézetése lesz, hogy a megszállók, elnyomók feladják céljaikat, és a saját akaratukat érvényesítsék.

„A katonai és a nemzetbiztonsági területeken értelmezve, az aszimmetria gyakorlatilag, a szembenálló féltől eltérő cselekvési változatokat (műveleteket), szervezeteket, és gondolkodási módot képvisel, abból a célból, hogy maximalizálja a saját előnyeit, és kiaknázza az ellenség gyengeségeit, valamint megragadja a kezdeményezést, vagy nagyobb cselekvési szabadságot nyerjen. Az aszimmetria lehet politikai-stratégiai, vagy katonai-stratégiai, illetve ezek kombinációja is.”⁶

Ha másik fogalmat választunk, – és ennek értelmezését szeretnénk megadni, – akkor a másik fogalomból főként:

- az eltérő cselekvési változatokat,
- a gondolkodási módot,
- a szinteket

szeretném kiemelni. Ezek alapján az aszimmetrikus hadviselést (más forrásokban a 4. generációs (4G) hadviselést gyűjtőfogalomként javaslom alkalmazni, amelynek tartalmaznia kellene:

- a felkelés ellenes műveleteket (COIN);
- a gerilla hadviselést;
- az intifádát;
- a partizán mozgalmat;
- a drogellenes műveleteket;
- a szervezett bűnözők elleni műveleteket;
- a hadszíntéren levő terrorszervezet által, a megszállók ellen elkövetett terrorista típusú akciók ellen küzdelmet;
- az ellenállók eljárásait, módszereit;
- a pénzügyi, gazdasági nyomásgyakorló műveleteket;
- a pszichológia műveleteket;
- a CIMIC műveleteket;
- a stabilizációs műveleteket;
- az információs hadviselés műveleteket;
- a belbiztonsági erők műveleteit.

Három megjegyzésem az értelmezéshez:

1. A terrorizmus minden válfaját azért nem sorolom ide, mert a terrorizmus elleni módszerek és eljárások a nemzetközi és hazai jogban megfogalmazott,

⁶ METZ, Steven– JOHNSON II, Douglas V.: Asymmetry and U.S. Military Strategy: Definition, background, and Strategic Concepts. 2001. Pp. 5-6.
HADTUDOMÁNY, 2016. ÉVI ELEKTRONIKUS LAPSZÁM

büntető eljárásra alkalmas formában és pontokba szedve kerültek megfogalmazásra, hogy mit is tekinthetünk terrorakciónak.

2. A hibrid hadviselés kapcsán: mivel új fogalom, kidolgozatlannak tartom. Sokkal inkább nagystratégiai (politikai és hadászati hadszínterekre) szintre tartozó egységes stratégiát valósít meg a részstratégiák (gazdasági, diplomáciai, informatikai, katonai) alkalmazásával. Nem tartom még időszerűnek a fogalom belevonását, az ugyanis további kutatást igényel. Ezt a kifejezést inkább javaslom a hadszíntérre alkalmazni, mert ez jellemzi legjobban a többszereplős, több dimenziós teret, ahol politikai, katonai és gazdasági, kiberműveletek folyhatnak.
3. A második pont megerősítése: a jelenkori aszimmetrikus vagy hibrid műveletek egy hatszög alakú sakktáblán játszódnak. Az egyik szereplő az IÁ (első sarok) és támogatói (második sarok), a kialakult koalíció (harmadik sarok) és támogatói (negyedik sarok), a nemzetközi szervezetek (ENSZ, EBESZ, EU, Afrikai Unió) (ötödik sarok), a nem állami szervezetek (Non Government Organisation – NGO) (hatodik sarok). A tábla közepén sajnos a belső menekültek és a lakosság található. A győzelmet az tudja kivívni, aki nemcsak a katonai győzelmet, hanem az azt követő békét is meg tudja nyerni, jobb állapotokat tud biztosítani a hosszú ideje szenvedő lakosságnak és a menekülteknek.

6. ábra
(A szerző saját alkotása.)

George Robertson, a NATO egykori főtitkára egy konferencián jelezte, hogy a terrorizmus fogalmát ugyan nem tudjuk megadni, de olyan, mint a pornográfia: ha látjuk, felismerjük. Lássuk tehát, felismerjük-e többszereplős, többdimenziós hadszíntereken ezt a fajta hadviselést? Ezek után tekintsük át a szereplőket,

módszereket a direkt és az indirekt, a katonai és a nem katonai akciók módszerek vonatkozásában rendszerezve.

Első a szereplők rendszerezése: felkelő, szakadár, terrorista, gerilla, partizán, droggereskedő, szervezett bűnöző, ellenálló, intifádista, gyermekkatoná. Ezt követően tudjuk bemutatni a direkt és indirekt műveleteket, akciókat a katonai és a nem katonai eszközöket.

A módszerek alkalmazása az erőszak fokozódásának a függvényében			
Direkt	Indirekt	Katonai	Nem katonai
Titkosszolgálati akciók	Titkosszolgálati akciók	Titkosszolgálati akciók	Titkosszolgálati akciók
	Engedetlenségi mozgalmak		
Állami infrastruktúra elfoglalása,			
Biztonsági szervezetek tevékenységének akadályozása			
Diplomáciai akciók	Diplomáciai akciók	Diplomáciai akciók	Diplomáciai akciók
	Pénzügyi manőverek		
Belbiztonsági (rendvédelmi) műveletek			
PSYOPS, INFOOPS műveletek	PSYOPS, INFOOPS	PSYOPS, INFOOPS	PSYOPS, INFOOPS
Gazdasági eszközök	Gazdasági eszközök export import korlátozása	Gazdasági eszközök export import korlátozása	Gazdasági eszközök export import korlátozása
Kiber-támadások	Kiber-támadások	Kiber-támadások	Kiber-támadások
Belső támadás (GOB)		Belső támadás (GOB)	
Öngyilkos merényletek;			
Gyermekekatonák alkalmazása		Gyermekekatonák alkalmazása	
Harci akciók	Robbantásos akciók (IED)	Harci akciók	Robbantásos akciók (IED)
Népiprtás			

1. táblázat
(A szerző saját alkotása.)

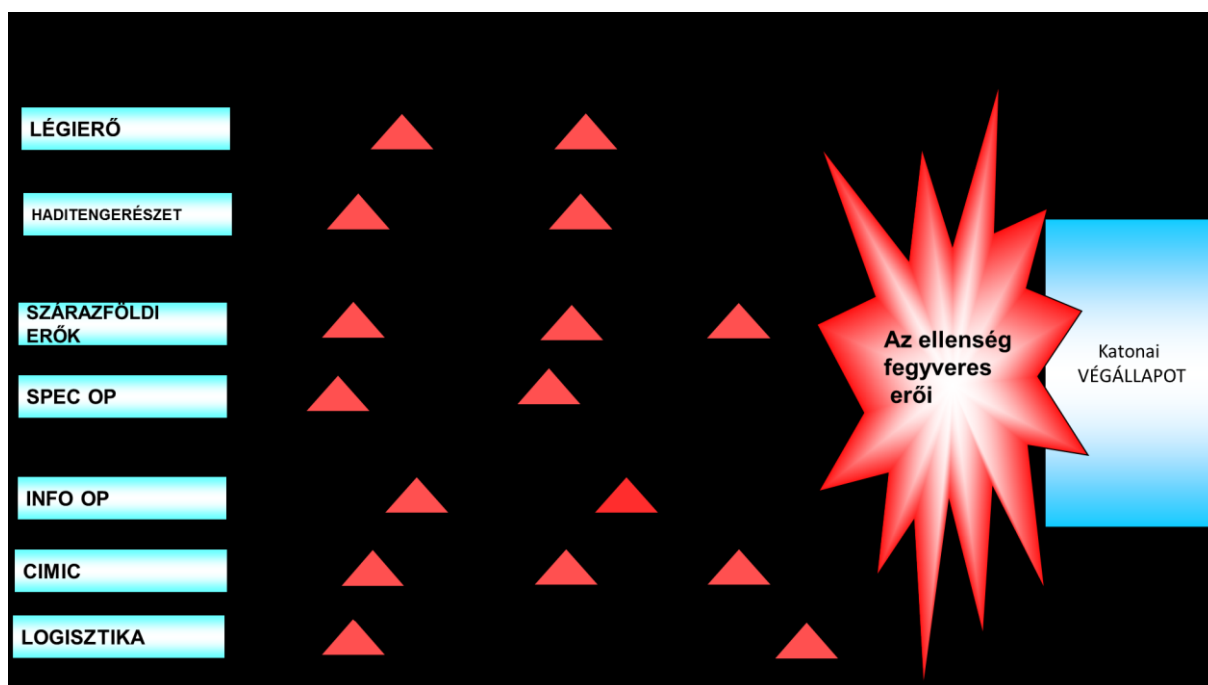
Szintjeit tekintve az aszimmetrikus műveletet a katonai (harcászati, hadműveleti, hadászati), felsőstratégiai (politikai) szintre lehet besorolni. Mint a HADTUDOMÁNY, 2016. ÉVI ELEKTRONIKUS LAPSZÁM

hadtudomány harcászati részénél már kiemeltem, hogy a harcászati szint került előtérbe a szintek vezetésében a saját stratégia megvalósításánál is. Így a hadműveleti vagy hadszíntéri hadműveleti szint szerepe csökken, mert az akciók többsége harcászati jellegű, ott kumulálódik a legtöbb incidens. Az ellenséges erőknél (lásd Iszlám Állam, vagy a korábbi al-Kaida) a vezetés is hasonló módszereket követ, hiszen a felsővezetők irányításával harcászati szintű akciókat hajtanak végre, amelyeknek néha felsőstratégiai (politikai, stratégiai) kihatásai vannak, mint az ikertornyok lerombolása, a madridi merényletet követően a spanyol csapatok kivonása Irakból.

Dimenziót figyelembe véve az aszimmetrikus műveleteket a „nagy tér, kis erő” szemlélet jellemzi. A felkelés ellenes műveletek szerint a felkelők órája mindig „késik”, mert az idő dimenzió az ő érdekeiket és céljaikat szolgálja. Míg a nyugati hadikultúrát a gyors sikerek, a pontosan megtervezett csapások, manőverek összhangja, a hatásalapú műveletek irányítják, őket a „három K” (a kivárás, a kivéreztetés, a kimerítés) háromszöge által behatárolt, de időben hosszú dimenziót figyelembe vevő stratégiára alapozzák.

A győzelem és a stratégiai hadtudományi kérdései

„Az ellenség hadseregét le kell győzni, a területét el kell foglalni, és a lakosság akaratát meg kell törni” – ez jellemzi a clausewitzi szentháromságra épülő győzelmi stratégiát.⁷ A mostani konfliktusok (Libia, Szíria, Irak, Afganisztán) viszont azt mutatják, hogy az ellenség a katonai végállapot elérésére törekszik úgy, hogy elérje a mi kivonulásunkat. Céljuk: megtörni, kivárva kifárasztani, kivéreztetni a mi erőinket, ehhez az aszimmetrikus hadviselést alkalmazzák.

1. ábra
(A szerző saját alkotása.)

⁷ CLAUSEWITZ Carl von: A háborúról Zrínyi Kiadó, 2013. Budapest. p. 171.
HADTUDOMÁNY, 2016. ÉVI ELEKTRONIKUS LAPSZÁM

Mi lehet a mi stratégiánk? A katonai végállapot megteremtése után a politikai végállapot megvalósítására az 5–10 éves intervallum sajnos nem elegendő, mert a szétesett államok helyrehozatala (még normál társadalmi szinten állók esetén is) nehéz, de egy elmaradt térség gondjait rendezni rendkívül szűkös. Ezek mellett a biztonságot kell folyamatosan garantálni, egy időben a humanitárius és a harci feladatokkal. Célunk a biztonság megteremtése, az akaratunk rákényszerítése az ellenségre. Legyőzni és elfoglalni azt, megtörni, s ehhez modern, hálózatközpontú hadviselést használunk. Modern elvek, modern eszközök, gyors győzelem a nyílt hadszíntéren, de rengeteg áldozat saját és polgári oldalon a megszállás követően. Ennek ellenére a műveletek tapasztalatai alapján, ha nem is tudunk egy NATO tervezési rendszerből (például Hadműveleti Tervezési Útmutató [Guidelines for Operational Planning – GOP]; Átfogó hadműveleti tervezés direktívája [Comprehensive Operations Planning Directive – COPD] kiindulva műveleteket tervezni és végrehajtani a módszerekkel, ennek egy módosított változatát használhatjuk a felsőstratégiai (politikai) és katonai végállapot tervezésnél.

A javasolt módosított változat lényege az, hogy ezek az ellenálló és egyéb csoportok nem meghatározható súlyponttal (Center of Gravity) rendelkeznek, hanem nagyon hatásos rész képességekkel, mint a felderítés, a tűzvezetés, a vezetés, a kommunikáció és nem utolsósorban a lakossági támogatás.

Az ellenség rész képességei

2. ábra

(A szerző saját alkotása.)

Rövidítés magyarázata: CoG – Center of Gravity (Súlypont)

Ezért stratégiánkat a feltartóztatásra és a korlátozásra kell fókuszálnunk:

- A *felderítés területén* a biztonság növelése érdekében olyan rendszabályokat kell bevezetnünk, amelyek megnehezítik a saját csapataink, bázisaink, járőr útvonalaink felderítését.
- Az ellenfél *mozgékonyságának* korlátozására a gépkocsik rendszámának távoli felismerhetőségét, továbbá üzemanyag korlátozást kell bevezetnünk.
- Az ellenség *vezetését* a felderítés hatékonyságának növelésével, változatos módjaival kell korlátoznunk. (Emberi erőforrással folytatott felderítés [Human

intelligence – HUMINT], Rádióelektronikai felderítés [Signal Intelligence – SIGINT], Pilótanélküli repülőeszköz [Unmanned Vehicle – UAV]).

- *Tűzerő* korlátozásánál a védettségünket, a rendszabályok betartását, a személyi felszerelések szabályos hordmódját kell szem előtt tartanunk. Robbantásos merényletek ellen a kontra-IED módszereket kell alkalmaznunk. Ehhez a robbanó eszközökhöz való hozzáférést, begyűjtést és megsemmisítést kell bevetnünk.
- *Tervezésnél* a biztonság minden dimenziójára menően meg kell akadályoznunk, hogy az ellenség értékelhető, pontos információkkal rendelkezessen a mi mozgásunkról, tevékenységünkről.
- *Stratégiai szintű tervezésnél* a saját stratégiát reális katonai és politikai végállapotok kitűzése, valamint következetes megvalósítása kell, hogy jellemezze. *Lakossági támogatást* tekintve nem szabad elnyomóként mutatkozni. Fontos és betartandó a vallás, történelem tisztelete, civil lakossági támogatás, együtt a nemzetközi szervezetekkel és nem állami szervezetekkel.
- *Az ötödik generációs hadviselés, lehetősége a jövőben?* A jellemzők alapján az erősödő vagy magára találó iszlám szervezetek, terrorcsoportok talán előfutárai a tudatukra ébredt harcosoknak, akik a szűkülő erőforrásokért folytatott küzdelem és a globalizáció elleni küzdelem sikeres harcosai szeretnének lenni.

* * *

Összefoglalásként a következő jellemzőket állapíthatjuk meg:

- Átalakuló és folyamatosan változó gazdasági, diplomáciai, hatalmi, energetikai, ökológiai és hadtudományi környezet a jellemző.
- Nagystratégia szintjén lépéshátrányban van a nyugati hadtudomány.
- Technológia területén óriási az aszimmetria, lépéselőnyben vagyunk.
- Fegyverzet, szervezet és eljárások terén a tanulságok feldolgozásával kis lemaradásban vagyunk.
- Tér, erő, idő információ dimenzióban teljes dominanciával bírunk.

Tudatosan vagy sem, az biztos, hogy az új típusú terror, ellenálló és egyéb szervezetek a hadviselést elvitték egy új, másik irányba, rengeteg új módszer és eljárás alkalmazásával. A Clausewitz kaméleon-példája szerint mi nem tehetünk mást, mint reagálunk, jobban kiképzünk és felkészülünk minden lehetőségre. A cél: le kell küzdenünk a lépéshátrányt harcászati szinten, hogy győztesek lehessünk azáltal, miszerint a „kis háborúkat, harcokat” mi nyerjük meg a nagystratégiai hadszíntéren. Javasolom, hogy kezdjünk hozzá a Magyar Honvédségben is, mert a fegyverzet, a szervezet és az eljárások szintjén, ahhoz, hogy igazi hadügyi forradalmat érjünk meg, a fejekben kell elkezdeni változni. Valós ellenséghez, valós fenyegetéshez, valós reagáló képesség alkalmas és hatásos szervezetek és módszerek kellene.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Carl von Clausewitz: A háborúról. Zrínyi Kiadó, 2013. Budapest

Forgács Balázs: Napjaink hadikultúrái. (PhD értekezés) ZMNE, Budapest

Kőszegvári Tibor–Resperger István: A nemzetközi terrorizmus elleni küzdelem katonai tapasztalatai. (egyetemi jegyzet) ZMNE, 2013. Budapest

- Krajnc Zoltán: Az aszimmetrikus hadviselés, fenyegetés alapkérdései. Repüléstudományi Közlemények különszám, 2008. április 11. http://www.szrfk.hu/rtk/kulonszamok/2008_cikkek/Krajnc_Zoltan.pdf (Letöltés ideje: 2015.06.10.)
- Metz, Steven– Johnson li– Douglas V.: Asymmetry and U.S. Military Strategy: Definition, background, and Strategic Concepts. 2001.
- Porkoláb Imre: Aszimmetrikus hadviselés: Ortodox és gerilla hadikultúrák összecsapásai. Hadtudomány, 2005/4.
- Resperger István– Kis Álmos Péter– Somkuti Bálint: Aszimmetrikus hadviselés a modern korban. Kis háborúk nagy hatással. Zrínyi Kiadó, 2013. Budapest
- Resperger István: A 21. század fegyveres konfliktusainak hatása a hadtudományra. Hadtudomány, 2009. XIX. Évfolyam, 1– 2. szám.
- Sun Tzu: A hadviselés tudománya. Göncöl Kiadó, 2004. Budapest. www.globalsecurity.org/iraq/operation (Letöltve: 2015. 12. 04.)